

b) zákonné pojmenování trestního činu, ku kterému obžaloba směřuje, jakož i udání onoho místa trestního zákona, jehož použití se navrhuje, jakož i udaje věcnou příslušnost odůvodňující (t. zv. právní základ obžaloby);

c) udání soudu, u kterého se má hlavní přelíčení konati.

Spisu obžalovacímu má se připojiti krátké ale úplné odůvodnění, v kterém sběh událostí souvisle vylíčiti jest. Mimo to má se připojiti ku spisu obžalovacímu nebo v něm uvéstí seznam prostředků průvodních, které jest dle návrhu žalobce provésti. Ve spise obžalovacím může také dán býti návrh na zatknutí obviněného. Spis obžalovací musí se tolikráte vyhotoviti, aby mohl býti dodán každému obviněnému a jeden exemplář ponechán u soudu (§ 207 tr. ř.). Spis obžalovací podává, bylo-li provedeno přípravné vyhledávání, státní zástupce během 8 dnů od sdělení spisů přípravného vyšetřování počítaje, kterážto lhůta není však lhůtou propadnou, soukromý nebo podpůrný žalobce však během 14 dnů od vyrozumění o skončeném přípravném vyšetřování, jinak by ztratil své právo žalobní (§ 112 tr. ř.) a sice soudci, který přípravné vyšetřování řídil, nebylo-li však řízení toto zahájeno, předsedovi radní komory. Spis obžalovací musí se obviněnému a je-li ve vazbě, na jeho žádost jeho obhajci doručiti, který proti němu odpor (viz čl. Odpor) podati může.

Usnesení soudního dvoru II. stolice nahrazuje ve 2 případech spis obžalovací a sice

a) ustoupil-li státní zástupce od dalšího stíhání určitého činu trestného dříve, než by obviněný pro tentýž čin trestný vydán byl v obžalovanost, soukromý účastník však prohlásil, že na trestním stíhání trvá a soudní dvůr II. stolice nevysloví, že není žádné příčiny k trestnímu stíhání (§ 48 č. 2 tr. ř.);

b) podal-li žalobce stížnost proti usnesení radní komory na zastavení předběžného vyšetřování znějícímu a soudní dvůr II. stolice stížnost tuto shledal odůvodněnou (§ 114 odst. 4 tr. ř.). V obou případech (*a* i *b*) se předpokládá, že obviněný již byl vyslechnut. Usnesení soudního dvoru II. stolice, které v těchto případech spis obžalovací zastupuje, musí se vyhotoviti podobně jako spis obžalovací (§ 218 tr. ř.).

Právo stanné nezná vydání v obžalovanost, tudíž také ne spisu obžalovacího, státní zástupce zahajuje líčení před soudem stanným vylíčením skutků, které se obviněnému za vinu kladou (§ 441 tr. ř.). V řízení o přestupcích před soudy okresními není žádného zvláštního jednání o vydání v obžalovanost, a stačí všeobecný písemný neb ústní návrh žalobce na zákonné potrestání (§ 451 tr. ř.).

Literatura: Prof. Dr. F. Storch, Řízení trestní rakouské II. díl, Praha, 1896.

Obžaloba soukromá.

I. Pojem.

Obžaloba soukromá liší se od obžaloby veřejné tím, že určité činy trestné jen tehdy a jen potud smějí býti trestány, pokud osoba proti-zákonným jednáním poškozená za to žádá. Obžaloba veřejná vznáší se z úřední povinnosti bez dalšího svolení poškozeného, kdežto při obžalobě soukromé je ponecháno soukromému žalobci na vůli, chce-li žalobního práva svého použití čili nic. Obžaloba soukromá vztahuje se též na delikty návrhové; kromě toho přiznává se v moderních trestních řádech obžalobě

soukromé rozsah ještě širší tím, že při určitých deliktech se dopouští, aby poškozený vznesl obžalobu soukromou, když veřejný žalobce odepřel stíhání činu trestného a sice v ten způsob, že poškozený věc dále sledovati smí (t. zv. obžaloba soukromá subsidiární protivou ku principální).

V rakouském řízení trestním (trestní řád z r. 1873) upravuje se ústav obžaloby soukromé hlavní i subsidiární co nejpodrobněji. Ustanovuje § 2 odst. 2 tr. ř.: »Ve příčině činů, které dle zákonů trestních jen ku žádosti účastníkově stíhány býti mohou, přísluší tomuto právo vznést obžalobu soukromou« a § 46 tr. ř. zní: »Jedná-li se o přečin, který dle zákonů trestních toliko na žádost poškozeného stíhati lze, přísluší tomuto právo, písemně nebo ústně při soudu trestním žádati za trestní stíhání.« Z ustanovení těchto vyplývá, že ve všech případech, kde obžaloba soukromá vznesena býti musí, soud trestní před podáním jejím zakročiti nesmí a též ingerence státního zastupitelství vyloučena jest. Při pokračování v činu trestném vzhází poškozenému z každého jednotlivého jednání nové právo žalobní (roz. ze dne 18. června 1887 č. 3200 sb. č. 1099). Byla-li vznesena obžaloba veřejná a později se ukáže, že běží pouze o čin trestný, který stíhá se jen obžalobou soukromou, nemůže soud o vině rozhodnouti (plen. roz. ze dne 16. srpna 1887 č. 5658).

II. Předmět obžaloby soukromé.

Kdežto veškeré zločiny stíhají se z povinnosti úřední, jest obžaloba soukromá obmezena pouze na jednotlivé druhy přečinů a přestupků. Předmětem obžaloby soukromé jsou:

1. Přečiny:

- a) proti literárnímu a uměleckému majetku (§ 467 tr. z.);
- b) proti zákonu o ochraně známek ze dne 6. ledna 1890 č. 19 ř. z.;
- c) přečiny proti bezpečnosti cti v § 493 tr. z. vyznačené.

2. Přestupky zpronevěření a krádeže mezi manžely, rodiči a sourozenci ve společné domácnosti žijícími (§ 463 tr. z.); přestupky proti bezpečnosti cti v § 487—492, pak v § 496 a 477 tr. z. naznačené.

Přestupky proti bezpečnosti cti (urážení říšské rady, sněmů, veřej. úradů, armády a námořnictva), obsažené ve čl. V. nov. ze dne 17. prosince 1862 č. 8 ř. z. z r. 1863, stíhají se z povinnosti úřední, kdežto urážky veřejných úředníků, sluhů, osob vojenských a duchovních správců ve příčině jich úředních úkonů lze stíhati netoliko na žádost uraženého, nýbrž i k obžalobě státního zástupce. Směřovala-li urážka proti jisté skupině úředníků, může každý z nich obžalobu soukromou vznést (roz. ze dne 18. ledna 1884 č. 12628 sb. č. 610).

Předmětem obžaloby soukromé jsou dále: Přestupky cizoložství (§ 502 a 503 tr. z.), zneuctění nezletilého příbuzného osobou domácí, smilstvo ženské osoby služebné páchané s nezletilým synem v domě bydlícím nebo příbuzným (§§ 504 a 505 tr. z.), zastaralé opilství, pokud ku vědomí vrchnosti nedošlo (§ 524 tr. z.), přestupek proti veřejné mravopoctnosti v § 525 tr. z. naznačený, konečně přestupek porušení listovního tajemství dle § 1 odst. 2 zák. ze dne 6. dubna 1870 č. 42 ř. z.

III. Práva žalobce soukromého.

Právo ku vznášení obžaloby soukromé řídí se v své řadě ustanoveními trestního zákona o právu, činiti návrhy na potrestání. Soukromý žalobce jest oprávněn během přípravného vyhledávání a vyšetřování soudu

vše přednésti, co k odůvodnění obžaloby sloužiti může, on smí nahlédati ve spisy a ku provedení obžaloby předsevzítí všechny kroky, k nimž by jinak státní zástupce oprávněn byl (§ 46 tr. ř.). Soudu nepřísluší, aby soukromého žalobce při provádění obžaloby provázel a jej ku předložení průvodů vybízel (roz. ze dne 24. března 1877 č. 12166); naproti tomu jest soud oprávněn, zjednatí si potřebné vysvětlení o tom, jde li v daném případě o delikt, který stihá se obžalobou soukromou či z povinnosti úřední (plen. roz. ze dne 18. března 1886 č. 13835 sb. č. 900). Soukromý žalobce může až do okamžiku, kdy soud k poradě o rozsudku se vzdálí, od žaloby ustoupiti. Ústupem tímto končí se řízení a právo žalobní zaniká (§ 259 č. 2 tr. ř.). Osoby mající zákonné zástupce mohou pouze prostřednictvím těchto žalobu podati. Jménem korporací vznášejí obžalobu osoby, které dle stanov neb zvláštních zákonných ustanovení povolány jsou, aby je v soukromoprávních záležitostech zastupovaly. Soukromý žalobce jest oprávněn dáti se zastupovati. Ustanovuje § 50 tr. ř., že soukromý žalobce, jakož i jeho zákonný zástupce má na vůli svěřiti věc zmocněnci a použití právního zástupce, který jest zapsán v listině obhájců. Též soud může nepřítomnému žalobci, uzná-li to vhodným, naříditi, aby zvolil si plnomocníka, nebo právního zástupce z osob v listině obhájců zapsaných (§ 50 tr. ř.). Státní zástupce může na žádost soukromého žalobce zastupování jeho převzítí (§ 47 odst. 4).

IV. Postavení soukromého žalobce.

Soukromý žalobce podroben jest soudci spor řídícímu; výslech jeho, jakožto svědka, se připouští (§ 241 tr. ř., roz. ze dne 23. března 1877 č. 12861). Během řízení přísluší jemu též úkol jako státnímu zástupci; on má býti soudem za trvání vyšetřování o všem zpraven právě tak, jako státní zástupce, od něho mají vyžádány býti návrhy, on má býti stejným způsobem slyšen jako státní zástupce a přísluší jemu tytéž opravné prostředky jako tomuto. Řízení samo počíná podáním spisu obžalovacího. Předběžné zkoumání spisu obžalovacího ve příčině věci hlavní se strany soudu jest nepřípustno. Ovšem může ale vrchní soud odporu žalovaného proti spisu obžalovacímu vznesenému místa dáti. Soud I. stolice má pouze k tomu hleděti, aby spis obžalovací ve příčině zákonných formálních náležitostí odpovídal trestnímu řádu. Při hlavním přelíčení může soudce pokusiti se o smír, což platí jmenovitě při urážkách cti.

V. Ustoupení od žaloby soukromé.

Nepodal-li soukromý žalobce během zákonné lhůty spis obžalovací neb návrhy k zachování obžaloby potřebné, nedostavil-li se ku hlavnímu přelíčení, neb nepodal-li při tomto konečné návrhy, pokládá se za to, že od dalšího stíhání upustil (§ 47 a 112 tr. ř.).

VI. Zánik práva žalobního.

Právo ku vznesení obžaloby soukromé zaniká

1. když účastník trestní čin výslovně prominul;
2. neb když během 6 neděl od okamžiku, kdy o činu trestném zvěděl, obžalobu nevznesl. Zániku tohoto práva nezabrání soukromý žalobce tím, že během této lhůty u státního zastupitelstva za potrestání požádá (roz. ze dne 24. března 1877 č. 12186). Lhůtu tuto čítati jest dle dní a nikoli a momento ad momentum. Den, kterého účastník o činu trestném a pachateli zvěděl, do lhůty té se nevčítá (roz. ze dne 28. února 1879 č. 14512 sb. č. 192).

3. Právo žalobcovo zaniká dále promlčením skutku trestného.

4. Odvolá-li žalobce svůj návrh na potrestání ještě před prohlášením rozsudku, odpadá další vyšetřování a trestní řízení, jakož i účinek rozsudku již vyneseného; stane-li se odvolání to teprve po prohlášení rozsudku, lze k odvolání tomu přihlížeti pouze jako k důvodu zmírnění trestu a to soudem vyšší stolce, ku kterému pořadem odvolání věc došla (§ 530 tr. z.).

Obžalovaný viz Obviněný.

Odboj a vzpoura.

A) Odboj.

I. Pojem.

V širším smyslu vyrozumíváme slovem odboj každé sročení se více osob v úmyslu užití násilí proti představeným, a jest sročení takové zločinem spřízněným s pozdvižením (Aufruhr). V užším smyslu znamená odboj zvláštní zločin vojenský, kterýž vojenský trestní zákon řadí mezi delikty záležející v porušení povinností služby vojenské a obrany státu. O odboji a vzpouře jednají §§ 159 až 171 voj. tr. z.

Odboj vůbec záleží v činech vojenských osob na artikule válečné nebo zvláštní formulí přísahavších, jimiž pozdvižení vojáků způsobeno býti může nebo má, ať již pachatel snaží se toho docíliti hlasitě haně rozkazy nebo nabádaje vojiny k podávání společných zvláště veřejných stížností nebo vybízaje je k neposlušnosti a odporu. Vojenský tr. z. zák. rozeznává tři delikty odboje a to: zločin odboje, zločin nadržování a přečin odboje.

II. Zločinu odboje dopouští se pachatel ve spojení s jinými tím, že oprou se proti stávajícímu vojenskému řádu služebnímu, proti svým představeným nebo jich rozkazům anebo se za tímto účelem smluví, nebo i jednotlivec dopustí se tohoto zločinu projevy nebo činy pobuřujícími nebo jinak k spolupůsobení jiných čelícími, jimiž takové vzepření se způsobeno býti by mohlo (§ 159 voj. tr. z.).

1. Zvláštní případy zločinu odboje:

a) Jestliže osoba vojenská v přísahu vzatá u přítomnosti jiných takových osob vojenských pronáší proti službě, představeným anebo služebním rozkazům nebo dokonce proti zeměpánu řeči způsobu takového, že způsobiti může v mysli jejich jitrění oproti službě;

b) mluví-li veřejně s nenávisť neb opovržením o představeném;

c) jestliže jeden nebo více osob před sborem v řadě rozestaveným na zacházení nebo služební poměry si stěžuje způsobem takovým, aby násilím odpomoci zjednal;

d) jestliže jeden u přítomnosti jiných aneb jestliže více než 2 muži zároveň představeného hlukem a hrozbami donutiti se snaží, aby jistý rozkaz vydal aneb odvolal;

e) jestliže daného rozkazu k pochodu, k ubytování nebo přesídlení, k zřízení tábora nebo vůbec rozkazu ve službě více osob zároveň neuposlechne, nebo i jeden toliko k takovému odporu druhé vyzývá nebo byl-li výkon rozkazu služebního takovýmto způsobem zmařen;

f) povzbuzuje-li jedna nebo více osob, jež mají býti uvězněny, k ochraně a odporu, snaží-li se násilím proti veliteli, jenž výkon nařídil nebo proti tomu, jenž jej provádí, nebo hlasitým vyzýváním k násilí, výkon ten překaziti.